

When he assumes it is permitted

באומר מותר –

OVERVIEW

The גמרא is now establishing the ברייתא, which states, חומר בשאר מצות בשוגג בלא (for he is חייב by ע"ז¹ where he was אומר מותר, so by ע"ז he is חייב), and by שבת he is פטור. Our תוספות explains why אומר מותר is considered a שוגג, when elsewhere we find that אומר מותר is not considered to be a שוגג.

תוספות responds to an anticipated difficulty:

והא דמעטינן בפרק ב' דמכות (דף ז,ב ושם) בשגגה² פרט³ לאומר מותר⁴ -

And this which רבא, in the second פרק of מסכת מכות, excludes from the word בשגגה, except for אומר מותר where the killer does not go into גלות –

תוספות replies:

שאני גבי גלות דטובא⁵ בשגגה כתיבי התם⁶ -

It is different by גלות, since the word שגגה is written there many times –

תוספות proves this distinction of how many times שגגה is written:

ולחכי נמי אמר בסוף פרק ב' דבבא קמא (דף כו,ב ושם) היתה אבן מונחת לו בחיקו -

And therefore רבה also said in the end of the second פרק of מסכת ב"ק, 'if he had a stone resting in his bosom -

ולא הכיר בה מעולם לענין גלות פטור⁷ מבשגגה⁸ -

And he was never aware of it; regarding גלות he is פטור' we derive this פטור from בשגגה, and this is not considered שגגה -

לענין שבת פטור משום דבעינן מלאכת מחשבת -

¹ See תוס' who writes, וקרי ליה שגג בלא מתכוין, רש"י ד"ה אלא. See however תוס' כגון גר שנתגייר בין הנכרים כסבור שאין ע"ז בתורה, who interprets אומר מותר to mean שעה לפי שעה [TIE] footnote # 6] who interprets אומר מותר to mean שעה לפי שעה.

² ונהקריהם לך ערי מקלט תהינה לך ונס שמה רצח מכה נפש בשגגה. reads. במדבר (מסעי) לה,יא.

³ If one was not aware that killing is prohibited, and he killed someone (willingly), he does not go to גלות, for this is not considered a שגגה, rather, explains רבא, he is a קרוב למזיד, and therefore not included in בשגגה.

⁴ The question is how can we say here by ע"ז that if he was an אומר מותר, so he is considered a שוגג and חייב, when regarding גלות we say that an אומר מותר is not a שוגג, but rather a קרוב למזיד.

⁵ See לבני ישראל ולגר ולתושב בתוכם תהינה שש הערים האלה למקלט לנוס שמה כל מכה נפש, where it states, במדבר (מסעי) לה,טו. See דשאני הכא דכתיב שגגה יתירא למעוטי אומר מותר, who writes, תוספות מכות ז,ב ד"ה אלא. The word טובא here is to be understood to mean more than once. See 'Thinking it over' # 2.

⁶ Therefore since שגגה is written an extra time it teaches us that by גלות an אומר מותר is excluded from being considered a שוגג, however by ע"ז (and other איסורים) where שוגג is written only once, we do not exclude an אומר מותר, rather on the contrary an אומר מותר is considered a שוגג.

⁷ If this (unbeknownst) stone fell out of his bosom and kills someone accidentally he is מגלות פטור.

⁸ The גמרא there does not write (that he is פטור because of) מבשגגה. See however רש"י ד"ה פטור there, who writes, דגבי גלות כתיב מכה נפש בשגגה ולא מיקרי שגגה אלא היכא דה"ל ידיעה מעיקרא וזה לא הכיר בה מעולם.

‘Regarding carrying it on שבת he is פטור, for we require a מלאכת מחשבת’,⁹ which this is not (since he is not aware that he is carrying a stone in his bosom) -

והשתא תיפוק ליה דגבי שבת נמי כתיב בשגגה¹⁰ -

But now that we exempt him from גלות because of בשגגה, **let us derive that by שבת it is also written בשגגה**, so he is פטור for the same reason that he is פטור from גלות, why offer a new reason of מלאכת מחשבת -

אלא ודאי דוקא גבי גלות ממעטינן¹¹ משום דכתיבי בשגגה טובא:

Rather we must conclude **with certainty that only by גלות** do we exempt this type of שוגג where לא הכיר בה, **because** regarding גלות the word **שגגה** is written **many times**, however by שבת since it is written only once, if not for מלאכת מחשבת the case of לא הכיר בה would be included in שגגה.

SUMMARY

once (by שגגה תורה writes לא הכיר בה and אומר מותר) but it is excluded when the תורה writes שגגה twice (by גלות and ע"ז),

THINKING IT OVER

1. How is it that one extra בשגגה excludes two cases;¹² לא הכיר בה and אומר מותר; it should seemingly only exclude one¹³ and no more?!

2. Regarding ע"ז the תורה writes בשגגה more than twice,¹⁴ so why is it any different than אומר מותר?!¹⁵

⁹ מלאכת מחשבת means ‘thought out work’, which is planned. See (ויקהל) לה, לג where the תורה writes regarding לעשות בכל מלאכת מחשבת that מלאכת המשכן are derived from the ל"ט מלאכות שבת. We know that the מלאכת המשכן, therefore they too must be מלאכת מחשבת. If it was לא הכיר בה, it certainly is not a מלאכת מחשבת.

¹⁰ This does not mean that there is an explicit פסוק by שבת, which states that he is חייב a קרבן חטאת if he did a מלאכה, rather it means that regarding a קרבן חטאת the תורה writes (in ויקרא ד, כז) that (ויקרא ד, כז) that וזאת נפש אחת תחטא בשגגה וגו'; this refers to שבת חלול as well as to any עבירה, for which there is a חוב כרת.

¹¹ We derive from that גמרא that when שגגה is written many times it limits the case of שגגה; it excludes אומר מותר and it excludes לא הכיר בה. However in other places where שגגה is written only once, it includes אומר מותר and לא הכיר בה. See ‘Thinking it over’ # 1.

¹² See footnote # 10.

¹³ In fact מותר is excluded because it is קרוב למזיד (see footnote # 3) and לא הכיר בה is excluded because it is less than a שוגג (see footnote # 8). How can we exclude two opposite cases from one פסוק?!

14 See כז. ואם נפש אחת תחטא בשגגה והקריבה עז בת שנתה לחטאת. כח וכפר; (regarding) which reads; (שלה) טו, כז-כט 14 הפכו על הנפש השגגת בתחטא בשגגה לפני יהוה לכפר עליו וגסלה לו. כח האזרח בבני ישראל ולגר הגר בתוכם תורה אחת יהיה להם לעשה בשגגה.

¹⁵ Surprisingly, there is no one (to my knowledge) who asks this question.